

පුරාවිද්‍යා උරුම කළමනාකරණය සඳහා ඉවහල්වන කළමනාකරණ ඉගැන්වීම් පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

- කැලේගම ජනරතන හිමි

හැඳින්වීම

ලොව විවිධ රටවල වෙසෙන ජනතාවගේ මුතුන්මිත්තන් විසින් සිය අවශ්‍යතාවයන් සඳහා නිපදවා පරිහරණය කොට වර්තමානයට දායාදකොට ඇති භෞතික හා අභෞතික වශයෙන් වෙන්කොට ගතහැකි විවිධ දෑ අපමණ ය. එම සියල්ලක් ම පාහේ වර්තමානයේ දී හඳුන්වනු ලබන්නේ ඒවා පවත්නා රටවලට අයත් අතීත උරුමයන් වශයෙනි. විවිධාකාර හේතූන් නිසාවෙන් මතුපිටට පැහැදිලි වශයෙන් නොපෙනෙන එවැනි උරුමයන් එළි පෙනෙළි කරගනු ලබන්නේ පුරාවිද්‍යාත්මක ක්‍රියාකාරකම් හා අධ්‍යයනයන් මගිනි. මෙවැනි අතීත උරුමයන් යටතට පෞරාණික චටිනාකම් සහිත ස්මාරක, විවිධ ඉදිකිරීම්, පාරිභෝගික මෙවලම්, ශිලාලේඛන, කාසි, පබළු, රෙදි පිළි, අවි ආයුද ආදී භෞතිකමය දෑ මෙන් ම විවිධ අධි විශ්වාස, අභිචාර විධි, ප්‍රාසාංගික කලා, ව්‍යවහාරික කලා, ලේඛනමය කලා, ජනශ්‍රැති ආදී අභෞතිකමය දෑ ද අයත්වෙති. එසේ වුව ද වර්තමානයේ දී මෙවැනි උරුමයන්හි මතු පැවැත්ම පිළිබඳව දැඩි වශයෙන් අර්බුදකාරී තත්ත්වයන් පැනනැගී තිබේ. සමාජ, ආර්ථික, දේශපාලනික ආදී විවිධ කාරණාවන් හා ලොව පුරා සිදුවන සීඝ්‍ර සංවර්ධන ව්‍යාපෘතීන්හි බලපෑම මෙන් ම මෙවැනි උරුමයන් සඳහා කළු වෙළෙඳ පොළක් නිර්මාණය වී පැවතීම යනාදී කාරණාවන් එම තත්ත්වය වඩාත් වේගවත්කොට ඇත. එම නිසාවෙන් ම වර්තමානයේ දී ලොවපුරා සිදුවන උරුම සංහාරයෙන් ඒවා මුදවාගෙන හැකි උපරිම කාලයක් ආරක්‍ෂා කරගැනීම සඳහා විවිධ වැඩසටහන් හා ක්‍රියාමාර්ගයන් විවිධ

රටවල් හා ආයතන විසින් ගෙන ඇත. ඉන් ප්‍රබලතම ක්‍රියාමාර්ගය වන්නේ උරුමයන් ආරක්‍ෂා කරගැනීමේ අරමුණින් ම ඉදිරිපත් වී ඇති උරුම කළමනාකරණය නමැති විද්‍යාත්මක අධ්‍යයන විෂයය හඳුන්වාදීමයි. මෙම විෂයය තුළින් සිදුකෙරෙන්නේ උරුමය නමැති සංකල්පය තුළට කළමනාකරණය නමැති විද්‍යාත්මක විෂයයෙහි ඉගැන්වීම් අන්තර්ග්‍රහණය කොටගෙන උරුමයන් ආරක්‍ෂාකිරීමට කටයුතු යෙදීම ය. එනිසා මෙම අධ්‍යයනය තුළින් සිදුකෙරෙන්නේ උරුම කළමනාකරණය නමැති විද්‍යාත්මක පදනමක් සහිත අධ්‍යයන විෂයෙහි පැවැත්මට හේතුවන කළමනාකරණය නමැති විද්‍යාත්මක විෂයයෙහි ඉගැන්වීම් පිළිබඳ විමසා බැලීමකි.

කළමනාකරණය

කළමනාකරණය යනුවෙන් අදහස් කෙරෙන විෂයය කිනම් කලෙක කවරෙකු විසින් ඉදිරිපත් කරන ලද විෂයයක් ද යන්න පිළිබඳව මෙතෙක් කිසිදු එකඟතාවක් ඇති වී නොමැත.¹ එසේ වුව ද අනෙකුත් විෂයයන් සේ ම කළමනාකරණ විෂයය ද නව දැනුම හා ඒවායෙහි ක්‍රමාණුකූල ව්‍යාප්තියත් සමග දියුණුවට පත්ව ඇති විෂයයකි. මෙම විෂයයෙහි නැගීම ඇරඹී ඇත්තේ 19 වන සියවසේ අවසන් භාගයේ දී පටන් ය. ඒ කාර්මික විප්ලවයෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් එතෙක් අක්‍රමවත් අයුරින් පැවති මෙම විෂයය ක්‍රමවත් විෂයයක් බවට පත්වීම නිසාය.² මෙම විෂයය විද්‍යාත්මක විෂයයක් වශයෙන් වර්ධනය වී ඇත්තේ 1910 වර්ෂයේ පටන් ය. ඒ සඳහා පුරෝගාමී මෙහෙවරක් සිදුකොට ඇත්තේ ඇමරිකානු ජාතික ෆෙඩරික් ටේලර් සහ ප්‍රංශ ජාතික හෙන්රි ෆේයෝල් යන දෙදෙනා විසිණි. මෙම දෙදෙනා විසින් කළමනාකරණ පාසැල් ඇති කොට ඒවා මඟින් මෙම විෂය ලොව පුරා ව්‍යාප්ත කොට ඇත.³ එමෙන් ම පළමු වෙනි ලෝක යුද්ධය මෙන් ම දෙවන ලෝක යුද්ධය ද කළමනාකරණ වින්තනය වේගවත්ව වර්ධනයවීම සඳහා බලපා ඇත.⁴

එම සමයේ පටන් මෙතෙක් දුර පැමිණීමේ දී මෙම විෂය විශාල දියුණුවක් අත්පත් කොටගෙන තිබේ. ඒ සඳහා

ජනගහනය වැඩිවීම, නිෂ්පාදන පුළුල්වීම, තාක්‍ෂණයේ දියුණුව, නව ආර්ථික සංකල්ප හා ජාත්‍යන්තර වෙළඳාමේ දියුණුව යනා දී කරුණු රැසක් බලපා තිබේ. මෙවැනි කරුණුවල බලපෑම මත ඇති වූ ප්‍රචණතාව හේතුවෙන් විවිධ නිෂ්පාදනයන් සිදුකරනු ලබන පුද්ගලයින්ට හා ආයතනවලට තමන් සතු සම්පත්වලින් උපරිම ප්‍රයෝජන ගැනීමටත් සිය නිෂ්පාදනයන් උසස් අයුරින් පවත්වා ගැනීමටත් අවැසිවීම නිසා සිදුකරන ලද කටයුතු තුළින් හා ඒ සඳහා සිදු කරන ලද විවිධ අත්හදාබැලීම් හේතුවෙන් කළමනාකරණ විෂය ඒකකය දියුණුභාවයට පැමිණ ඇත. අද්‍යතනය වනවිට කළමනාකරණය බොහෝමයක් ගැටලුකාරී තත්ත්වයන් මඟහරවා ගැනීමට උපකාරී වන සමාජීයමය වශයෙන් වැදගත්කමක් සහිත විෂයයක් බවට පත්ව තිබේ. ක්‍රම ක්‍රමයෙන් මෙම විෂය පුළුල් වනවිට විවිධ අංශයන් යටතේ වර්ධනය වී තිබේ. එම අංශයන් ලෙස නිෂ්පාදන, අලෙවි, මූල්‍ය, පිරිස්, සහභාගිත්ව යනා දී වන කළමනාකරණ අංශයන් වැදගත්කමක් දරන අතර ම ඒ සඳහා "උපායමාර්ගික කළමනාකරණය" යනුවෙන් පසුකාලීනව නව අංශයක් ද එක් වී තිබේ.⁵

කිසියම් නිෂ්පාදන කටයුත්තක දී ප්‍රයෝජනයට ගනු ලබන භූමිය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය හා ව්‍යවසාය යනා දී සාධකයන් නිසි ආකාරයෙන් යොදාගැනීමට කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය අත්‍යවශ්‍ය සාධකයකි. සීමිත සම්පත් තුළින් විපුල පල නෙලීමට නම් ඒවා නිසි අයුරින් භාවිත කළයුතු වේ. එය සිදුකරනු ලබන්නේ කළමනාකරණය තුළිණි. කිසියම් ආයතනයක් තුළ පවතින සම්පත් තුළින් නිසි ප්‍රයෝජන ලබාගෙන ආයතනයෙහි අරමුණු කරා ලගාවීමට කිසියම් සැලැස්මකට අනුව ඒවා පාලනය කිරීම හා ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා කළමනාකරණ ක්‍රම ශිල්පයන් ප්‍රයෝජනයට ගැනේ.⁶

මෙම කරුණු මැනවින් අවබෝධ කරගැනීමට නම් කළමනාකරණය සම්බන්ධයෙන් ඉදිරිපත්වී ඇති විවිධ නිර්වචන පිරික්සීම වැදගත්වෙයි. පහත දැක්වී ඇත්තේ කළමනාකරණ

විශේෂඥයින් විසින් ඉදිරිපත්කර ඇති එවැනි නිර්වචන කිහිපයකි.

➤ Management = manage + men + T
= manage men Tactfully

➤ "උපායශීලීව මිනිසුන් හැසිරවීම කළමනාකරණය යි"
(කළමනාකරණ විශාරද "ඩාවා")

➤ "වඩාත් කාර්යක්ෂම මාර්ග යොදාගනිමින් ව්‍යාපාරික සම්පත් මගින් උපරිම ඵලදායිතාවයක් ලබාගත හැකි පරිදි ඒවා මෙහෙයවීමේ විද්‍යාත්මක කලාව කළමනාකරණය යි"

(හෙන්රි ෆෙයොල්)

➤ "පොදු අරමුණක් මුදුන් පමුණුවා ගැනීම සඳහා මිනිසුන් සමූහයකගේ කටයුතු මෙහෙයවීමේ කලාව කළමනාකරණය යි"

(ඩොනල්ඩ් ක්ලාක්)

➤ "මහජනයාට පරිම සේවයක් සැලසීමටත් සේවක සේව්‍ය දෙපාර්ශ්වයට උපරිම සමෘද්ධිය හා සංකෘෂ්ටිය ලබාදීමටත් හැකිවන පරිදි අවම පරිශ්‍රමයකින් උපරිම ප්‍රතිලාභ ගබාගැනීමේ කලාව කළමනාකරණය යි"

(වී.ආර්. ටෙරි)

➤ "අන් අය ලවා වැඩකරවා ගැනීමේ කලාව කළමනාකරණය යි"

(මේරි පාකර් ෆොලට්)

➤ "වෙනස් වෙමින් පවතින පරිසරයක් තුළ සම්පත් කාර්යක්ෂමතාවයකින් යුතුව යොදාගනිමින් ආයතනික පරමාර්ථ ලඟාකරගැනීම සඳහා අන් අය ලවා කාර්යයන් කරවා ගැනීමත් අන් අය සමග කාර්යයන් කිරීමත් කළමනාකරණය යි"

(රොබට් ක්‍රොට්නර්)

➤ "ආයතනයක ප්‍රකාශිත අරමුණු ඉටුකරගැනීම සඳහා එම ආයතනයේ ඇති මානව හා අනෙකුත් සම්පත් සැලසුම් කිරීම, සංවිධානය කිරීම, මෙහෙයවීම හා පාලනය කිරීම යන කාර්යයන් ඇතුළත් ක්‍රියාවලිය කළමනාකරණය යි"

(ජේම්ස් ඒ. එෆ්. ස්ටෝනර්)⁷

ඉහත දක්වන ලද නිර්වචන කළමනාකරණයේ ප්‍රමාණික කළමනාකරණ අංශය නියෝජනය කරන අතර කළමනාකරණයේ අනෙක් අංශය වන වාස්තවික කළමනාකරණයෙහි "කළමනාකරණය" යන්න තවත් පුළුල්ව විග්‍රහකොට ඇත. ඒ තුළ සැලසුම් කිරීම, සංවිධානය, මෙහෙයවීම හා පාලනය යන කොටස් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියට අදාළව විග්‍රහකොට ඇත. මෙම අංශය යටතේ එන විවිධ ගුරුකුළු වන කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ගුරුකුලය, ආනුභවික ගුරුකුලය, මානව වර්‍යා ගුරුකුලය, සමාජ පද්ධති ගුරුකුලය, තීර්ඛ න්‍යාය පිළිබඳ ගුරුකුලය, ගණිතමය ගුරුකුලය යනාදී වන විවිධ ගුරුකුලයන්ට අයත් ඉගැන්වීම් තුළ කළමනාකරණය යන්න විවිධ දෘෂ්ටිකෝණ තුළින් දක්වා ඇති බවක් පෙනීයයි. මින් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ ගුරුකුලය කළමනාකරණය යන්න හඳුන්වන්නේ කණ්ඩායම් හැඟීමෙන් රැස්කරගත් පිරිසක් සමග සිට ඔවුන් ලවා කිසියම් කාර්යයක් කරවා ගැනීම බවයි. මෙහි දී පුද්ගල තරාතිරම පිළිබඳ එතරම් සැලකිලිමත් නොවේ. ආනුභවික ගුරුකුලය විසින් කළමනාකරණය සිදුකරනුයේ පූර්වයේ දී ලබන සාර්ථක හා අසාර්ථක අත්දැකීම් පාදක කොටගෙන ය. මානව වර්‍යා ගුරුකුලය මගින් සංවිධානයක මූලික අවධානය යොමු කළයුතු

වන්නේ මිනිසුන් සඳහා බව දක්වා මිනිසුන් එකිනෙකා සමග අන්තර් සබඳතා ගොඩනගාගෙන ක්‍රියාකළ යුතු බව දක්වයි. මෙහි දී ප්‍රධානියෙක් හා ඔහුගේ නායකත්වය පිළිගන්නා වූ පිරිසක් පිළිබඳව අදහස් කෙරේ. සමාජ පද්ධති ගුරුකුලය මගින් සංවිධාන ව්‍යුහයෙහි සමාජ පද්ධති පවතින බවත් ඒවා එකිනෙක අතර අන්තර් රැඳියාවක් ඇති බවත් දක්වමින් සමස්ත කළමනාකරණය සමාජ පද්ධතියක් පොදු අරමුණක් උදෙසා දායක වී කටයුතු කරන බැව් දක්වයි. තීරණ හා න්‍යාය ගුරුකුලය විසින් සංවිධානයක් විසින් එහි අභ්‍යන්තරය හා එයට සම්බන්ධකමක් ඇති සෙසු දෑ පිළිබඳ අවබෝධයකින් තීරණවලට එළඹීමේ වැදගත්කම පෙන්වාදෙයි. ගණිතමය ගුරුකුලය දක්වන්නේ සරල හෝ සංකීර්ණ ඕනෑම ගැටලුවක් විසදීම සඳහා තීරණ ගතයුතු වන්නේ ගණිතමය න්‍යායන් මත පදනම්ව බවයි.⁸

රටක, සංවිධානයක හෝ ආයතනයක සංවර්ධන ක්‍රියාවලියේ දී දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජීය, සංස්කෘතික ඇතුළු විවිධ ක්‍ෂේත්‍රවල වර්ධනයක් ළඟාකර ගැනීමට උත්සාහ දැරීම සාමාන්‍ය ස්වභාවය වෙයි. එය නිසි ආකාරයෙන් ඉටු කර ගැනීමට නම් මනා කළමනාකරණයකින් යුතුව සිදුකළ යුතුය. එහිදී කාලය, ශ්‍රමය, ප්‍රාග්ධනය ආදිය පිළිබඳව සැලකිලිමත් විය යුතුය. මෙම සම්පත් නාස්තියකින් තොරව සහ අවම පිරිවැයක් සහිතව භාවිත කිරීම ද සිදුකළ යුතුය. එය කාර්යක්ෂමතාවය (Efficiency) ලෙස හඳුන්වයි. කිසියම් ආයතනයක හෝ සංවිධානයක අරමුණු හෝ පරමාර්ථ ඒ ආකාරයෙන් ම ළඟා කර ගැනීමට කටයුතු කිරීම ඵලදායීත්වය (Effectiveness) ලෙස හඳුන්වයි. ඒ අනුව සම්පත් නිසි ආකාරයෙන් යොදවමින් ඵලදායී ලෙස අරමුණු හෝ පරමාර්ථ මුදුන් පමුණුවා ගැනීම සඳහා ගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ග සමූහය කළමනාකරණය ලෙස හඳුනාගත හැකිය. වර්තමානයේ කළමනාකරණය වැඩි වශයෙන් යොදාගනු ලබන්නේ සංවර්ධන කටයුතු සඳහාය. මෙය භෞතික හෝ භෞතික නොවන යන දෙඅංශයේ ම සංවර්ධන කටයුතු සඳහා යොදාගත හැකිය. ඒ කළමනාකරණය යන්න ගොඩනැගී ඇත්තේ ප්‍රායෝගික මූලධර්ම පදනම් කරගෙන බැවිනි.⁹

ආයතනයක් හෝ සංවිධානයක් සතුව අරමුණු හා පරමාර්ථයන් පවතී. එම අරමුණු හා පරමාර්ථ කරා ළඟාවීමට ආයතනය සතු සම්පත් නිසි ලෙස උපයෝගී කරගැනීම, සැලසුම් කිරීම, සංවිධානය කිරීම, පාලනය කිරීම ආදී කටයුතු මගින් ඉහත අරමුණු හා පරමාර්ථ නිශ්චිත දිශාවට මෙහෙයවීමට අනුගමනය කරන ක්‍රියාවලිය කළමනාකරණය තුළ දැකිය හැකිය. මෙතෙක් බැලීමේ දී **කළමනාකරණය** යන වචනයෙන් ගම්‍ය වන අර්ථය ලෙස "කළ + මනා = කළමනා" **"කළයුතු දෙය මනා ලෙස කිරීම"** යන්න මූලිකව හඳුනාගත හැකිය.¹⁰

මෙහි "කළයුතු දෙය" යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ පුද්ගලයකුට, කණ්ඩායමකට හෝ සංවිධානයකට ගැලපෙන අරමුණු හා පරමාර්ථ නිශ්චිත කරගැනීමත් ඒවා එලෙසින් ම ළඟාකර ගැනීමත් වේ. මෙම අරමුණු හා පරමාර්ථ අපේක්ෂිත ආකාරයෙන් ළඟාකර ගැනීම සඵලදායීතාවය වේ.¹¹ "මනා ලෙස කිරීම" යනු එම අරමුණු හා පරමාර්ථ ඉටුකරගැනීමට ක්‍රියාකිරීමේ දී භෞතික හා මානව සම්පත් වලින් උපරිම ප්‍රයෝජනයක් ලැබෙන අයුරින් කටයුතු කිරීම වේ. එය කාර්යක්ෂමතාවය යි.¹²

සංවිධාන වර්ගය කුමක් වුව ද ඒ සෑම එකකට ම පොදු වූ මූලික විස්වාසයන් හා හරපද්ධති මාලාවක් පවතී. එමනිසා යම්කිසි මූලික පිළිගැනීම් හා හර පද්ධති රාමුවක් ඔස්සේ සංවිධානයක දෛනික කටයුතු මෙහෙයවීමට භාවිත කරනු ලබන කාර්යයන් හා එම කාර්යයන් ඉටුකිරීමට භාවිතයට ගන්නා විධික්‍රම පද්ධතියක් හැටියට ද කළමනාකරණය පෙන්වාදිය හැකිය.¹³

කළමනාකරණ විෂයය පිළිබඳව ඉදිරිපත්ව ඇති මෙම නිර්වචනයන් පිරික්සීමේ දී කළමනාකරණය තුළ ඇතුළත්ව පවතින ප්‍රමුඛ සංකල්ප කිහිපයක් හඳුනාගත හැකිය.¹⁴

1. සංවිධානය (Organization)
2. අරමුණු සහ පරමාර්ථ (Goals and Objectives)

3. සම්පත් (Resources)
4. කාර්යක්ෂමතාවය (Efficiency)
5. සඵලතාවය (Effectiveness)
6. කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය (Management Process)
7. නිර්මාණශීලීව ගැටලු විසඳීම (Creative Problem Solving)

සංවිධානය

සංවිධානයක් වශයෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කිසියම් පොදු අරමුණක් හෝ අරමුණු කිහිපයක් ඉටුකරගැනීම සඳහා එකට එක් වූ පුද්ගලයින් දෙදෙනෙකු හෝ ඊට වැඩි දෙනෙකුගේ එකතුවකි. මෙවැනි දෑ ලාභ ලැබීමේ අපේක්ෂාවෙන් හෝ එසේ නොමැතිව සුභසාධන අවශ්‍යතා ඉදිරිපත් කරගෙන ඇතිවිය හැකිය. එසේ ම රාජ්‍ය හෝ පෞද්ගලික යන දෙඅංශයෙන් ම වුව ද මේවා ඇති කරගැනීමේ හැකියාව ද ඇත.¹⁵

අරමුණු හා පරමාර්ථ

කිසියම් ආයතනයක් හෝ සංවිධානයක් විසින් දිගු කාලීනව හෝ කෙටි කාලීනව මුදුන් පමුණුවා ගැනීමට අපේක්ෂා කරන ප්‍රතිඵලයන් අරමුණු වශයෙන් හඳුන්වනු ලැබේ. සංවිධානය හෝ ආයතනය විසින් සිදුකරනු ලබන සියලු ක්‍රියාකාරකම් මෙම අරමුණු ඉටුකරගැනීම වෙනුවෙන් සිදුකළ යුතුවේ. සංවිධානයක් සංස්ථාගත කරනවිට එහි ව්‍යවස්ථාවලිය තුළ එහි අරමුණු නිශ්චිත වශයෙන් දැක්විය යුතුවේ. එම අරමුණුවලට පරිභාහිරව කටයුතු කිරීමට එම ආයතනයට නොහැකිය. පරමාර්ථ වශයෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ අරමුණට අදාළ ප්‍රතිඵලය වඩාත් නිශ්චිත ආකාරයෙන් ප්‍රකාශ කිරීමයි. බොහෝවිට පරමාර්ථ මගින් කරනුයේ අරමුණු මගින් ප්‍රකාශිත කාර්යයන් උප කොටස්වලට බෙදීම වේ. මේ නිසා පරමාර්ථවලට කාලය සම්බන්ධ වේ. උදාහරණ ලෙස යම් කිසි ආයතනයක් යම් නිශ්චිත කාලයක් තුළ ජනතාව කොපමණ ප්‍රමාණයක් සඳහා සේවාවන් සැපයීමට බලාපොරොත්තු වන්නේ ද යන්න දැක්විය හැකිය. අරමුණ හා පරමාර්ථ විවිධාකාර වේ.

- ආර්ථික අරමුණු හෝ පරමාර්ථ
- සාමාජීය අරමුණු හෝ පරමාර්ථ
- පුද්ගල අරමුණු හෝ පරමාර්ථ

ඇතැම් සංවිධාන මෙම අරමුණු හා පරමාර්ථයන්ගෙන් සියල්ල ම ඉටු කරගැනීමට යත්න දරන අතර ඇතැම් සංවිධාන ඉන් එකක් පමණක් ඉටු කරගැනීමට උත්සුක වෙයි.¹⁶

සම්පත්

ආයතන විසින් යොදාගන්නා වූ සම්පත් ප්‍රධාන වශයෙන් වර්ග දෙකක් යටතට යොදනු ලබයි. එනම්

1. මානව සම්පත්
2. භෞතික සම්පත්

මෙම සම්පත් අතීතයේ දී M5 යනුවෙන් වර්ග කර පැවතිය ද ව්‍යාපාරික සම්පත් වශයෙන් මේවා තවත් වර්ධනය වී M8 වශයෙන් වර්ග වී ඇත. එම සම්පත් වන්නේ

1. මානව සම්පත් (Men)
2. මුදල් (Money)
3. ශිල්පක්‍රම, ක්‍රමෝපාය (Method)
4. අමුද්‍රව්‍ය (Materials)
5. යන්ත්‍රෝපකරණ (Machinery)
6. වෙළඳපොල (Market)
7. කාලය (Minut/ Time)
8. වෙළඳපොල කොටස් (Market share)

මෙම සම්පත්වලට අමතරව වර්තමානය වනවිට වෙනත් සම්පත් කිහිපයක් ද භාවිතයට ගනු ලැබේ. එනම්

1. තොරතුරු (Information)
2. පාරිභෝගිකයන් (Consumers / Customer)
3. සංකල්ප (Concepts)

4. දැනුම (Knowledge)

යනාදිය යි. කළමනාකරණයේ දී මෙම සම්පත් කාර්යක්ෂම ව හා ඵලදායී ආකාරයට භාවිතයට ගනිමින් මිනිස් අවශ්‍යතාවයන් පූරණය කරගැනීමට අවශ්‍ය භාණ්ඩයක් හෝ සේවාවක් සම්පාදනය කරනු ලබයි.¹⁷

කාර්යක්ෂමතාවය

කාර්යක්ෂමතාවය පිළිබඳ සංකල්ප ගණනාවක් ඉදිරිපත්ව ඇත. යෙදවුම්වලට සාපේක්ෂව නිමවුම් අතර තිබෙන ප්‍රමාණාත්මක සබඳතාවය "කාර්යක්ෂමතාවය" යනුවෙන් දක්වන අතර ම අරමුණු හා පරමාර්ථ ඉටුකරගැනීමේ දී සම්පත් නිසි ලෙස යොදාගැනීම ද "කාර්යක්ෂමතාවය" වශයෙන් දක්වා ඇත. එසේම ආයතනයක කෙටිකාලීන වර්ධනය පෙන්වුම් කරන මිණුම් දණ්ඩක් වශයෙන් ද මෙය අදහස් කෙරේ. එයට අමතරව යමක් හරියට ම කිරීම ද කාර්යක්ෂමතාව වශයෙන් සලකනු ලබයි.¹⁸

සඵලදායකත්වය

නිවැරදි දෙය කිරීම, ආයතනය විසින් කොතෙක් දුරට අපේක්ෂිත අරමුණු ළඟාකර ගන්නේද, අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල සම්බන්ධයෙන් කරනු ලබන නිවැරදි හෝ උචිත තේරීම සඵලදායකත්වය නම් වේ.¹⁹

කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය

කළමනාකරණය කාර්ය ක්ෂේත්‍රයක් වශයෙන් සලකනවිට පැහැදිලි වශයෙන් එකිනෙක වෙන්කොට හඳුනාගත හැකි උප ක්‍රියාවලි රැසකින් නිර්මිත මහා ක්‍රියාවලියක් බවට පත්ව ඇති බව පෙනීය යි. එහි උප ක්‍රියාවලීන් වශයෙන් සැලසුම් කිරීම, සංවිධානය කිරීම, අභිප්‍රේරණය කිරීම හා පාලනය කිරීම යනාදිය ගැබ්ව ඇත. මේවා තුළින් පෙන්වුම් කෙරෙන්නේ කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය සිදුවිය යුතු ආකාරය යි.²⁰

නිර්මාණශීලීව ගැටලු විසඳීම

ඕනෑම සංවිධානයක පුද්ගලයින්, ආයතන, සංවිධායකයින් හා සම්බන්ධ ගැටලු පවතී. එසේම නිෂ්පාදනය, බෙදාහැරීම, සේවා සැපයීම, කළමනාකරණය, අමුද්‍රව්‍ය ලබාගැනීම ආදී විවිධ ගැටලු පවතී. මෙවැනි හේතූන් තුළින් පැනනගින ගැටලු විසඳීමේ දී නිර්මාණශීලී වියයුතු වෙයි. ගැටලුවක් ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට වර්ගකර දැක්විය හැකි වෙයි.

- ✓ නඩත්තු ගැටලු (Maintenance Problems)
- ✓ විසඳුම් ලබාගත හැකි ගැටලු (Achievement Problems)

කිසියම් ගැටලුවක් පවත්නා ස්වභාවයෙන් පරිබාහිරව ව්‍යාප්තවීමකින් තොරව එය පවත්නා ස්වභාවයෙන් ම හෝ ඊට අඩු මට්ටමකින් පවත්වාගෙන යාම නඩත්තුව වශයෙන් හඳුන්වනු ලබයි. මෙහි දී ගැටලුව වෙත තීරසාර විසඳුමක් ලබාදෙනු වෙනුවට එය පවත්නා තත්වයෙන් ම පවත්වාගෙන යාමක් සිදුවෙයි. කිසියම් ගැටලුවක් ඇතිවීමට හේතුව දන්නා විට හෝ නොදන්නා විට විසඳුම් සෙවීම සඳහා යොදාගනු ලබන ක්‍රියාමාර්ගයන් විවිධ වේ. කිසියම් ගැටලුවකට පිළියම් යෙදීමට නම් ඒ ගැටලුව ඇති වීමට බලපාන ලද සත්‍ය හේතුව සොයාගත යුතුවෙයි. එකිනෙකට වෙනස් ගැටලු ඇතිවනවිට ඒ සඳහා දියහැකි වන්නේ ද එකිනෙකට වෙනස් විසඳුම් ය. එසේ ම ඒවා විසඳීම සඳහා ගනු ලබන උපායමාර්ග ද එකිනෙකට වෙනස් වෙයි. එසේ වුව ද ඕනෑම බලපෑමක් නිසාවෙන් ඇතිවිය හැකි ගැටලුවකට විසඳුම් ලබාදීමේ දී පොදුවේ අනුගමනය කළ යුතු පියවරයන් කීපයක් ඇත.

- ගැටලුවක් ඇති බව පිළිගැනීම
- ගැටලුව හඳුනාගැනීම
- ගැටලුවට අදාළ තොරතුරු රැස්කිරීම
- තොරතුරු සංවිධානය කිරීම
- වර්ගීකරණය හා විශ්ලේෂණය කිරීම
- තීරණයට අදාළ පරිසරය විග්‍රහ කිරීම

- තීරණයට අදාල අනාගත පරිසරය පිළිබඳ කල්පිත ඇතිකර ගැනීම
- ගැටලුව සඳහා ලබාදිය හැකි විසඳුම් ජනිත කිරීම
- විකල්ප විසඳුම් අතරින් වඩාත් යෝග්‍ය විසඳුම් තෝරා ගැනීම
- තෝරාගත් විකල්ප විසඳුම් ක්‍රියාත්මක කිරීම
- පාලනය කිරීම, ගැටලුව විසඳීම හා සහතික කිරීම
- ඇගයීම

සංවිධානයක අභ්‍යන්තරව ඇතිවන ගැටලුවලට මෙන් ම බාහිර වශයෙන් ඇතිවන ගැටලුවලට ද විසඳුම් ලබාදීම අත්‍යවශ්‍යය. ඒවා කල් පවතින හා තිරසාර විසඳුම් වීම ද අත්‍යවශ්‍යය.²¹

කළමනාකරණය පිළිබඳව විමැසීමේ දී එය ආකාරයන් පහක් යටතේ සාකච්ඡා කළහැකි බැව් ද පෙනීයයි.²² එනම්

01. කළමනාකරණ ශ්‍රිත වශයෙන් (function of management or management process)
02. කළමනාකරණ භූමිකාවන් වශයෙන් (managerial roles)
03. කළමනාකරණ කුසලතා වශයෙන් (managerial skills)
04. කළමනාකරණ ශිල්ප ක්‍රම (management techniques)
05. කළමනාකරණ රටා (management styles)

කළමනාකරණ ශ්‍රිතයන්

කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියේ දී සංවිධානයක බලාපොරොත්තු වන ප්‍රතිඵල ඵලදායී වශයෙන් ලබාගැනීම සඳහා සිදුකරනු ලබන පොදු පරිපාලනමය කටයුතු කළමනාකරණ ශ්‍රිතයන් (Managerial Function) වශයෙන් අදහස් කෙරේ. කළමනාකරණයේ දී ප්‍රධාන වශයෙන් ඒ පිළිබඳ අවදානය යොමුකරනු ලැබේ. එම ශ්‍රිතයන් ලෙස²³ පහත කරුණු හැඳින්වන හැකිය.

- සැලසුම්කරණය (Planning)
- සංවිධානකරණය (Organizing)
- අණකිරීම (Commanding)
- සම්බන්ධීකරණය (Co-ordinating)
- පාලනය කිරීම (Controlling)

කළමනාකරුවන් විසින් සිදුකරනු ලබන්නේ කුමක් ද යන්න මැනවින් පැහැදිලි කරගැනීම සඳහා භාවිත කළහැකි වැදගත් ප්‍රවේශයක් වන මෙම ශ්‍රිතමය ප්‍රවේශය ඉදිරිපත් කර ඇත්තේ කළමනාකරණය පිළිබඳ විශාරදයකු වූ ප්‍රංශ ජාතික හෙන්රි ෆේයෝල් විසිණි. ඔහු විසින් පෙන්වාදෙන අන්දමට සංවිධානයක කාර්යයන් කුමක් වුව ද මෙම කාර්යයන් සියල්ලක් ම සෑම කළමනාකරුවෙකුගේ ම රැකියාවට අයත්වන බවය.²⁴

මින් පළමු වැන්න වන්නේ සැලසුම්කරණය යි. මේ තුළින් සිදු කෙරෙන්නේ සංවිධානයකට හෝ ආයතනයකට අදාල අනාගත කටයුතු ගොඩනැංවීමය. සැලසුම්කරණය යටතේ ගොඩනංවනු ලබන සැලසුම් (plans) සහ අරමුණු (objectives) මගින් ආයතනයෙහි ඉදිරි කටයුතු සම්බන්ධවත් පුද්ගලයින් සහ කණ්ඩායම් විසින් හැසිරිය යුතු ස්වරූපය සම්බන්ධවත් මඟ පෙන්වීමක් සිදුකෙරේ. සැලසුම්කරණය අරමුණු ස්ථාපිත කිරීම හා ඒවා ඉටුකරගැනීමේ ක්‍රියාවලියක් වශයෙන් ද හැඳින්විය හැකිය. අරමුණු ඉටුකරගැනීමේ උපකරණය වන්නේ සැලසුමයි.²⁵

මෙහි දෙවැන්න වන සංවිධානකරණය තුළින් සිදුවන්නේ ආයතනයක අරමුණු මුදුන් පමුණුවා ගැනීම සඳහා ආයතනය සතු භෞතික සම්පත්, කළයුතු වැඩ කොටස් හා පුද්ගලයින් අර්ථවත් අයුරින් එකට සම්බන්ද කිරීමයි. නැතහොත් ආයතනය සතු සම්පත් කාර්යක්ෂම ව උපයෝජනය කිරීමයි. මෙය යම් ආකාරයක සම්බන්ධීකරණමය කටයුත්තක් වශයෙන් ද පෙනී යයි. ශ්‍රම විභජනය, අධිකාරිය පැවරීම, නියෝග ගලායාම, දෙපාර්තමේන්තුකරණය යනාදිය මෙහි ඇතුළත් ඉතා වැදගත් සෙසු කොටස්ය. මෙම සියල්ලෙහි එකතුව සංවිධානකරණයයි.²⁶

අණකිරීම යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ සංවිධාන කටයුතු සිදුකරවීම සඳහා පහළ ස්ථරයන්හි සිටින අයවලුන් සඳහා විධානයන් සිදුකිරීමට ඇති අයිති යයි. සම්බන්ධීකරණය යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ සංවිධානයේ තැනැත්තන්, කණ්ඩායම් හා කටයුතු අතර සම්බන්ධතාව පවත්වාගෙන යාමයි. පාලනය කිරීම යන්නෙන් අදහස් කෙරෙන්නේ කළමනාකරුවන්ගේ අභිප්‍රාය වන සංවිධාන ප්‍රතිපල හා සත්‍ය ප්‍රතිඵල සන්සන්දනය කිරීමත්, අවශ්‍ය මාර්ගයෙහි සංවිධානය ගමන් කරවීමත් ය.²⁷

හෙත් රී ගේයෝල්ගෙන් පසුව කළමනාකරණ පරිච්ඡේදයෙහි සිදුවූ වෙනස්වීම් නිසාවෙන් කළමනාකරණ කාර්යයන්හි ස්වරූපය ද යම් වෙනසකට ලක්ව ඇති බව පෙනීයයි. කළමනාකරණ කටයුතු තුළට තාක්ෂණය පැමිණීම හේතුවෙන් නව අත්දැකීම් ඒ තුළට ප්‍රවිෂ්ට ව ඇත. ඒ නිසාවෙන් ම වර්තමානය වනවිට කළමනාකරණ කාර්යයන්හි වෙනසක් සිදුවී නව කාර්යයන් කිහිපයක් එක් වී ඇති බැව් ද පෙනී යයි.²⁷ එම පියවරයන් අනුසාරයෙන් කළමනාකරණය හෙවත් පරමාර්ථ ළඟා කරගනු ලැබේ. මෙහි පියවර 05 කි.²⁸

1. සැලසුම් කිරීම (Planning)
2. සංවිධානය කිරීම (Organizing)
3. මාණ්ඩලීකරණය (Staffing)
4. අධ්‍යක්ෂණය (Directing)
5. පාලනය කිරීම (Controlling)

සැලසුම් කිරීම

කළමනාකරණයේ මූලික පියවර සැලසුම් කිරීමයි. යම් ආයතනයක් විසින් ඉදිරියේ දී ළඟා කරගැනීමට අපේක්ෂා කරන අරමුණු සහ පරමාර්ථ ස්ථාපිත කරගැනීම සංවිධානයේ හෝ ආයතනයේ අභ්‍යන්තර සහ බාහිර සාධක දෙස අවධානය යොමුකර අදාළ උපක්‍රම, ප්‍රතිපත්ති, ක්‍රියාමාර්ග, නීති රීති සහ අයවැය ලේඛන ආදිය පිළියෙල කිරීමේ ක්‍රියාවලිය සැලසුම් කිරීම නම් වේ.²⁹ එසේ ම පරමාර්ථ හා ඒවා ඉටුකරගැනීම සඳහා

යොදාගන්නා උපායමාර්ග කෙටුම්පත් කිරීම ද සැලසුම්කරණය වශයෙන් සැලකේ.³⁰ සැලසුමක් නිශ්චිත වියයුතුවීම, එහි ඉලක්ක සපුරාගත හැකිවීම, ඒවා මෑතිය හැකිවීම, එම ඉලක්කයන් නාත්වික වීම, ඉලක්ක සපුරාගැනීමේ කාල නිර්ණයන් පැවතිය යුතුවීම, යනා දී වන සියලු අංගයන් සැලසුමක් තුළ ඇතුළත්විය යුතු ය. ආයතනික ඉලක්ක සපුරාගැනීම ඉතාමත් අපහසු කටයුත්තකි. පහසුවෙන් සපුරාගත හැකි ඉලක්කයන් ඇතිවිට සැලසුම් කිරීමක අවශ්‍යතාවයක් පැන නොනගී. සීමිත සම්පත් භාවිතයෙන් ඉලක්කයන් සපුරාගෙන ඉහළ ඵලදායිතාවයක් කරා ලගාවීමට අවශ්‍ය වූ විට දී සැලසුම්කරණය අත්‍යවශ්‍ය වේ. සැලසුම්කරණයෙහි ඇති වාසි සහගත තත්ත්වය වන්නේ කාලයත් සමග ආයතනයෙහි ප්‍රගතිය ඉහළ දැමිය හැකිවන අතර ම ඒ සඳහා වන බාධක ද අවමකරගත හැකිවීමයි.³¹

එසේ ම සැලසුමක් සකස් කිරීමේ දී යම් ආයතනයක හෝ සංවිධානයක කාර්යයන්ට සම්බන්ධ කොටස් පිළිබඳව අවධානය යොමු කිරීම ද අනිවාර්ය කටයුත්තකි. යම් ආයතනයකට හෝ සංවිධානයකට දීර්ඝ කාලීන දෘෂ්ටිකෝණයක් (Vision) තිබිය යුතුය. එය විස්තර කොට තිබිය යුතුය. අනතුරුව ආයතනයේ හෝ සංවිධානයේ මෙහෙවර හෙවත් නිෂ්ඨාව (Mission) හඳුනාගෙන තිබිය යුතුය. එසේ ම ආයතනයේ හෝ සංවිධානයේ අරමුණු (Goals) හඳුනාගත යුතුය. තව ද එහි පරමාර්ථ (Objectives) හඳුනාගැනීම ද කළ යුතුය. ඕනෑම සැලසුමක් සකස් කිරීමේ දී ඉහත කොටස් හතර හඳුනාගෙන ඒ තුළින් අදහස් කෙරෙන ගමන්මගට අදාළව කරන මගපෙන්වීම හා පෙළඹවීම සැලසුමක් (Plan) මගින් අවසානයේ බලාපොරොත්තු වේ.³²

සංවිධානයකිරීම

සැලසුම් කරන ලද අරමුණු සහ පරමාර්ථ ළඟාකර ගැනීම සඳහා අවශ්‍ය කටයුතු කොටස්වලට බෙදීම එම කොටස්වලට අදාළව තනතුරු ඇති කිරීම, ඒ සඳහා අවශ්‍ය අධිකාරිය බෙදාදීම, සුදුසු සංවිධාන ව්‍යුහයක් ගොඩනැගීම, අවශ්‍ය පරිදි තීරණගැනීමේ අයිතීන් මධ්‍යගතකරණය හෝ

විමධ්‍යගතකරණය, පාලන අවකාශයන් තීරණය කිරීම ආදී කටයුතු සංවිධානය කිරීමට අදාල වේ.³³ මෙය වඩාත් විධිමත් ආකාරයෙන් සලකන්නේ නම් "සංවිධාන පරමාර්ථ ලගාකරගැනීමට හැකිවන පරිදි සංවිධාන සාමාජිකයින් අතර වැඩ, අධිකාරිය, සහ සම්පත් බෙදිහැරීමේ ක්‍රියාවලිය" සංවිධානකරණය වශයෙන් සැලකිය හැකිය.³⁴ මෙහි දී සැලසුම්කරණයේ දී හඳුනාගන්නා ලද අරමුණු මුදුන් පමුණුවා ගැනීම වෙනුවෙන් ආයතනික ව්‍යුහය ගොඩනගා ගැනීම, අන්‍යෝන්‍ය වගකීම් හඳුනාගැනීම ආදිය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීම වැදගත් ය. මෙහි දී ආයතනයෙහි නිලධාරීන් හා ඔවුන් සඳහා වන බලතල පිළිබඳව ද වැඩ බෙදාහැරීම පිළිබඳව ද අවදානය යොමු කෙරේ. ඒ කිසියම් සංවිධානයක හෝ ආයතනයක අරමුණු ඉටුකරගැනීමේ දී වැඩ සමග බලතල බෙදාහැරීම අත්‍යවශ්‍ය කටයුත්තක් වන බැවිණි.³⁵

මාණ්ඩලීකරණය

මාණ්ඩලීකරණයට අයත් වන්නේ සංවිධානය කිරීම මගින් නිර්මාණය කළ විවිධ තනතුරු සහ ඊට අදාල පුද්ගලයන් හා සම්බන්ධ කටයුතු ය. ඒ අනුව මිනිස් බලය සැලසුම් කිරීම, ආකර්ශනය කරගැනීම, තෝරාගැනීම, සේවයේ නියුක්ත කිරීම, වැටුප් ගෙවීම, කුසලතා සහ කාර්යඵල ඇගයීම, පුහුණුව හා සංවර්ධනය, උසස් කිරීම හා මාරුකිරීම වැනි කටයුතු මාණ්ඩලීකරණයට අදාල කටයුතු වශයෙන් හැඳින්විය හැකිය.³⁶ මේ අනුව භෞතික සම්පත් මනා ලෙස පාලනයට මානව සම්පත් යොදවා ගැනීම මාණ්ඩලීකරණය ලෙස අවබෝධ කරගත හැකිය.³⁷

අධ්‍යක්ෂණය

කළමනාකරණයේ තවත් පියවරක් වශයෙන් අධ්‍යක්ෂණය හැඳින්විය හැකිය. ආයතනයක සේවකයන්ට මගපෙන්වීම, ඔවුන් මනා ලෙස මෙහෙයවීම සහ ඔවුන් සමග සම්බන්ධතා පැවැත්වීම ආදී කටයුතු මේ යටතේ සිදුවනු ලබයි. ඒ අනුව මෙම කටයුතු ඉටුකිරීම සඳහා

- නායකත්වය (Leadership)
- අභිප්‍රේරණය (Motivation)
- සන්නිවේදනය (Communication)

ආදී කටයුතු අධ්‍යක්ෂණය තුළ සිදුවිය යුතුය.³⁸ අනෙක් කාර්යයන්ගේ සාර්ථකත්වය සහ ගුණාත්මක බව සඳහා තීරණාත්මක බලපෑමක් අධ්‍යක්ෂණයෙන් කරනු ලැබේ.³⁹

පාලනය කිරීම

සැලසුම් මගින් අපේක්ෂිත කටයුතු සිදුවන්නේ ද යන්න විමසා බැලීම "පාලනය කිරීම" මගින් සිදු කරයි. අරමුණුවලට අදාල මිනුම් දඬු සහ ප්‍රමිතීන් නියමකර ගැනීම, සත්‍ය ප්‍රතිඵලය මැනීම, සත්‍ය ප්‍රතිඵල හා අපේක්ෂිත ප්‍රතිඵල අතර සැසඳීම, මේ ද්විත්වය අතර පරස්පරයක් සිදු වී ඇත්නම් ඒවා නිවැරදි කිරීමට කටයුතු කිරීම පාලනය යටතේ සිදුවේ.⁴⁰ ආයතනික කටයුතු ප්‍රමිතියක් යටතේ පවත්වාගෙන යාම සඳහා පාලනය කිරීම අත්‍යවශ්‍යය.⁴¹ එක් එක් කාර්යයන්ට වෙන් වෙන් වශයෙන් අදාළ ප්‍රමිතීන් පවතී. එම කාර්යයන් ආදාළ ප්‍රමිතීන්ට අනුව සිදුවී ඇතිදැයි නිරන්තරයෙන් විමසා බැලීම ද සිදුකළ යුතුය. මින් මේ සියලු කාර්යයන් අවසානයේ දී පමණක් පාලනය කිරීම කළයුතු යයි අදහස් නොවේ. එනම් අදාළ කාර්යයන් කිරීමට පෙර, කරන අතරතුර පාලනය කිරීම සිදුකළ හැකිය.⁴²

මෙලෙස හැඳින්වන හැකි කළමනාකරණ ශිල්පක්‍රමයන් අනුසාරයෙන් සිදුකරනු ලබන කළමනාකරණය පිළිබඳ විමැසීමේ දී එහි අවශ්‍යතාව හා වැදගත්කම පිළිබඳව ද යම් අවදානයක් යොමුකළ යුතුව ඇත. මෙහි අවශ්‍යතාව හා වැදගත්කම කරුණු රැසක් තුළින් විද්‍යමාන වෙයි.

- නිවැරදි දේ නිවැරදි ලෙස කිරීමට හා අරමුණු පරමාර්ථ ක්‍රමාණුකූලව පවත්වාගෙන යාම
- ආයතනික කටයුතු සංකීර්ණවීම තුළ ඇතිවන ගැටලු නිරාකරණය කරගැනීම

- සම්පත්වලින් උපරිම හා කාර්යක්ෂම ලෙස ප්‍රයෝජන ගැනීම
- පාරිසරික ගතික බවට ප්‍රතිචාර දැක්වීම (දේශපාලන, ආර්ථික, සමාජීය, තාක්ෂණික වශයෙන් සිදුවන වෙනස්කම් හා බලපෑම්)
- ආයතනික පැවැත්ම තහවුරු කරගැනීම
- සාමූහික ප්‍රතිඵල අත්පත් කරගැනීම
- ආයතනික වශයෙන් උනන්දුවක් දක්වන කණ්ඩායම්හි අපේක්ෂාවන් තෘප්තිමත් කිරීම

මෙවැනි කරුණු රැසක් පදනම්කොට ගෙන කළමනාකරණ විෂයෙහි අවශ්‍යතාව හා වැදගත්කම රඳා පවතී.⁴³

සාරාංශය

කළමනාකරණ විෂය නානාවිධ දාර්ශනිකයින්ගේ හා විද්වතුන්ගේ ප්‍රායෝගික අත්දැකීම් හා පරිකල්පන මත ගොඩනැගුණ, එදිනෙදා ක්‍රියාකාරකම් වඩාත් යහපත් අයුරින් සිදුකර ගැනීම සඳහා භාවිත කළ හැකි වඩාත් ප්‍රායෝගික වූ විෂයක් වශයෙන් හැදින්ගත හැකිය. මෙහි යෙදී තිබෙන කළමනාකරණ ක්‍රම භාවිතය සඳහා ඉතා දිගු ඉතිහාසයක් ඇත්තේ වුව ද මෙහි න්‍යායන් හා මූලධර්මයන්හි වර්ධනය සිදු වී ඇත්තේ කෙටි ඉතිහාසක් තුළ දීය. වත්මන් සමාජයෙහි ආර්ථික හා අනෙකුත් ක්‍රියාකාරකම් ඉතා සංකීර්ණ ස්වභාවයකට පත්ව ඇති අතර ම ඒවා එකිනෙක හා බද්ධව ද පවතී. මෙම බැඳීමෙහි ප්‍රබල බව නිසාවෙන් තනි පුද්ගලයෙකුට හෝ පුද්ගල කණ්ඩායමකට සිය අවශ්‍යතාවන් හුදකලා වශයෙන් පූර්ණ කරගැනීමට හැකියාවක් නැත. ඒ සඳහා යම්කිසි ආයතනයක හෝ සංවිධානයක සහය ලබාගැනීමට සිදුව තිබේ. එලෙස සංවිධානය වූ ආයතයන්හි අරමුණු හා පරමාර්ථ පවතී. එම අරමුණු ඉටුකරගැනීමට විවිධ ක්‍රියාකාරකම්හි නිරතවීමට ද සිදුවේ. ඒ සඳහා ආයතනයෙහි ඇති මානව හා භෞතික සම්පත් භාවිත කිරීමට ද සිදුවේ. එසේම තාක්ෂණය, මානව ප්‍රාග්ධනය හා නිෂ්පාදන සඳහා අඩු පිරිවැයක් යොදා එලදායිතාවය වර්ධනය

කරගැනීමට ද සිදුවේ. මෙවැනි කටයුතු සිදුකරනු ලබන්නේ මිනිස් අවශ්‍යතාවන් සපුරාගැනීමේ අරමුණෙනි. එහි දී මතු වන යම් යම් ගැටලුකාරී තත්ත්වයන් විසඳාගැනීම සඳහා උපකාරීවන්නේ කළමනාකරණය යි.⁴⁴

ඉහත දක්වන ලද කළමනාකරණ ක්‍රියාවලිය පිළිබඳ මූලික ඉගැන්වීම් අනුසාරයෙන් පැහැදිලි වන්නේ කළමනාකරණය නමැති වත්මන් විද්‍යාත්මක විෂයය තුළින් ආර්ථිකමය සංවර්ධනය පිණිස සිදුකෙරෙණ මානව ක්‍රියාකාරකම් නිසි ආකාරයෙන් සිදු කිරීමත් එම කටයුතු තුළින් නිසි ප්‍රයෝජන ලැබීම සඳහා ඒවා මෙහෙයවිය යුතු ආකාරයත් ය. පුරාවිද්‍යා විෂයය හා තදනුබද්ධ ක්‍රියාකාරකම් මගින් ආර්ථිකමය වශයෙන් වටිනාකම් ලබාදෙන බැවින් හා එම කටයුතු මැනවින් ඉදිරියට පවත්වාගෙන යාම සඳහා යෝග්‍ය සැලසුම් සකසාගැනීම සඳහා කළමනාකරණ විෂයය තුළ පවත්නා සංවිධිත හව ඉවහල්කරගත හැකි බැව් ද මෙහි දී පැහැදිලි කරගත හැකිය.

එසේම විවිධ හේතුකාරණාවන්හි බලපෑමෙන් විනාශවීමේ තර්ජනයන්ට ලක්ව ඇති පුරාවිද්‍යාත්මක වශයෙන් වටිනාකම් සහිත උරුමයන් ආරක්ෂා කරගෙන හැකි උපරිම කාලයක් පවත්වාගෙන ගොස් මතු පරපුරට දායාද කොටදීම සඳහා ගතහැකි ක්‍රියාමාර්ගයන් ගැනීමට ද කළමනාකරණය විෂයය තුළින් මග සැලෙසෙන බව ද මෙහි දී පෙන්වා දිය හැකිය.

ආන්තික සටහන්

01. විජිතනන්ද හිමි, දෙහිපාගොඩ සහ යසස්සි හිමි, පනහඩුවේ, (2011), බෞද්ධ කළමනාකරණ මූලධර්ම, MAGADHI පාලි හා බෞද්ධ අධ්‍යයන ප්‍රකාශන ආයතනය, පුවත්පිටිය, පි. 1.
02. එම,පි:1.
03. හිදල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ -10, පි. 4.
04. බණ්ඩා,තිලකරත්න, ඩී.එම්, (2004), කළමනාකරණ මූලධර්ම හා ව්‍යවහාර, එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ -10, පි. 3.

05. මිහිඳුකුලසූරිය, චමින්ද, (2007), කළමනාකරණය හා සැලසුම්කරණය, තරංග ප්‍රකාශකයෝ, මුදුන්ගොඩ, පි:66.
06. එම, පි. 60.
07. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 3,4. ; මානවච්චු, ප්‍රේඩ්, (2003), න්‍යායාත්මක කළමනාකරණය - » " එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ-10, පි. 13.
08. මිහිඳුකුලසූරිය, චමින්ද, (2007), කළමනාකරණය හා සැලසුම්කරණය, තරංග ප්‍රකාශකයෝ, මුදුන්ගොඩ, පි. 62,63,64,65 .
09. ඉරෝෂණ, ශ්‍යාමල්, (2013), ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සඳහා උරුම කළමනාකරණ සැලසුමක්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයට ඉදිරිපත් කරන ලද පුරාවිද්‍යා විද්‍යාපති උපාධි නිබන්ධය, පි. 35, (අමුද්‍රිත).
10. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන පි. 2.
11. එම, පි. 2
12. එම, පි. 2.
13. අල්විස්, ගාමණී, ඩබ්ලිව්.පී, (2009), කළමනාකරණය සහ සංවිධාන සංස්කෘතිය, දයාවංශ ජයකොඩි සහ සමාගම, කොළඹ-10, පි. 129.
14. ඉරෝෂණ, ශ්‍යාමල්, (2013), ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සඳහා උරුම කළමනාකරණ සැලසුමක්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයට ඉදිරිපත් කරන ලද පුරාවිද්‍යා විද්‍යාපති උපාධි නිබන්ධය, පි. 37, (අමුද්‍රිත)
- හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 17.
15. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ -10, පි. 17.
16. එම, පි. 17.
17. මානවච්චු, ප්‍රේඩ්, (2003), න්‍යායාත්මක කළමනාකරණය - I , එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ- 10, පි. 14 ; හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 18.
18. මානවච්චු, ප්‍රේඩ්, (2003), න්‍යායාත්මක කළමනාකරණය - I , එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ-10, පි. 15.
19. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන, පි. 9.
20. බණ්ඩා, තිලකරත්න, ඩී.එම්, (2004), කළමනාකරණ මූලධර්ම හා ව්‍යවහාර, එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ-10, පි. 11.
21. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 23,24.
22. අල්විස්, ගාමණී, ඩබ්ලිව්.පී, (2009), කළමනාකරණය සහ සංවිධාන සංස්කෘතිය, දයාවංශ ජයකොඩි සහ සමාගම, කොළඹ-10, පි. 132.

23. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 25.
24. කඵආරච්චි, කේ. ඒ. එස්. පී, (2012), කළමනාකරණය (අනුකලිත ප්‍රවේෂය) එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ - 10, පි.7.
25. එම,පි. 7. ; අල්විස්, ගාමණී, ඩබ්ලිව්.පී, (2009), කළමනාකරණය සහ සංවිධාන සංස්කෘතිය, දයාවංශ ජයකොඩි සහ සමාගම, කොළඹ-10, පි.132.
26. එම,පි:134. ; කඵආරච්චි, කේ. ඒ. එස්. පී, (2012), කළමනාකරණය (අනුකලිත ප්‍රවේෂය) එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ - 10, පි. 7.
27. එම, පි. 8.
28. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ -10, පි. 25.
29. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන, පි:12,13.
30. එම, පි. 12.
31. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 26.
32. එම, පි. 26.
33. ඉරෝෂණ, ශ්‍යාමල්, (2013), ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සඳහා උරුම කළමනාකරණ සැලසුමක්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයට ඉදිරිපත් කරන ලද පුරාවිද්‍යා විද්‍යාපති උපාධි සඳහා ඉදිරිපත්කරන ලද නිබන්ධය, පි. 39,40, (අමුද්‍රිත).
34. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන, පි. 12.
35. කඵආරච්චි, කේ. ඒ. එස්. පී, (2012), කළමනාකරණය (අනුකලිත ප්‍රවේෂය) එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ - 10, පි. 9.
36. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 29,30.
37. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන, පි. 12,13.
38. ඉරෝෂණ, ශ්‍යාමල්, (2013), ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සඳහා උරුම කළමනාකරණ සැලසුමක්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයට ඉදිරිපත් කරන ලද පුරාවිද්‍යා විද්‍යාපති උපාධි නිබන්ධය, පි. 40. (අමුද්‍රිත).
39. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන, පි. 13.
40. ඉරෝෂණ, ශ්‍යාමල්, (2013), ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුහා සඳහා උරුම කළමනාකරණ සැලසුමක්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයට

ඉදිරිපත් කරන ලද පුරාවිද්‍යා විද්‍යාපති උපාධි නිබන්ධය, පි. 40. (අමුද්‍රිත).

- 41. චන්ද්‍රකුමාර, ඒ, (1999), කළමනාකරණ මූලධර්ම සංකල්ප හා කාර්යයන්, කර්තෘ ප්‍රකාශන, පි. 13,14.
- 42. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි. 34.
- 43. ඉරෝෂණ, ශ්‍යාමල්, (2013), ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රාග් ඓතිහාසික ගුණ සඳහා උරුම කළමනාකරණ සැලසුමක්, පුරාවිද්‍යා පශ්චාත් උපාධි ආයතනයට ඉදිරිපත් කරන ලද පුරාවිද්‍යා විද්‍යාපති උපාධි නිබන්ධය, පි. 40. (අමුද්‍රිත).
- 44. මානවඩු, ප්‍රේමී, (2003), න්‍යායාත්මක කළමනාකරණය - I , එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ-10, පි.16,17.
- 45. හිදුල්ල ආරච්චි, සී.සී, (2003), කළමනාකරණ ක්‍රමවේද භාවිතය සඳහා සඵල සන්නිවේදනය, රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ, කොළඹ-10, පි.1,2.